

Gulrang JABBOROVA,
O'zbekiston Milliy universiteti talabasi
E-mail: gulrangjabborova@gmail.com

O'zRFA doktoranti, PhD A.Eshniyozova taqrizi asosida

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE NOVELS "MARTEN EDEN" BY JACK LONDON AND "SAROB" BY ABDULLA KAKHKHOR

Annotation

This article compares the novels "Martin Eden" by the great representative of American literature Jack London and "Sarob" by the great writer of the Uzbek people Abdulla Kakhkhor. The artistic skills of the writers of these two nations, the specific aspects of their works are compared, and the national and psychological peculiarities are analyzed.

Key words: Autobiographical novel, absurd, romanticism, hero's tragedy, moral decline of personality, social novel.

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ РОМАНОВ «КУРИНЫЙ ИДЕН» ДЖЕКА ЛОНДОНА И «САРОБ» АБДУЛЛЫ КАХХОРА

Аннотация

В данной статье сравниваются романы «Мартин Иден» великого представителя американской литературы Джека Лондона и «Сароб» великого писателя узбекского народа Абдуллы Каххора. Сопоставляются художественное мастерство писателей этих двух народов, специфика их творчества, анализируются национальные и психологические особенности.

Ключевые слова: Автобиографический роман, абсурд, романтизм, трагедия героя, нравственное падение личности, социальный роман.

JEK LONDONNING "MARTEN IDEN" VA ABDULLA QAHHORNING "SAROB" ROMANLARI QIYOSIY TAHLILI

Annotasiya

Ushbu maqolada Amerika adabiyotining yirik vakili Jek Londonning "Martin Iden" va O'zbek xalqining buyuk yozuvchisi Abdulla Qahhorning "Sarob" romanlari qiyoslab o'rganilgan. Bu ikki millat yozuvchisining badiiy mahorati, asarlarining o'ziga xos jihatlari solishtirilib, milliy va psixologik o'ziga xosliklar tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Avtobiografik roman, absurd, romantizm, qahramon fojeasi, shaxs ma'naviy tanazzuli, ijtimoiy roman.

Kirish. XX-asr Amerika adabiyotining yirik vakili Jek London va O'zbek xalqining buyuk yozuvchisi Abdulla Qahhor ijodini qiyoslab o'rganar ekanmiz, bu ikki millatning o'ziga xos jihatlari ham solishtirib o'rganishga to'g'ri keladi. Sababi, ikkala asarni bir-biridan ajratib turadigan nuqta Sharq va G'arbga xos fikrlash va psixologik o'ziga xoslikdir. Jek Londonning "Marten Iden" romani kuchli hayotsevarlik ruhi bilan yo'g'rilgan hamda insonni har qanday sharoitda ham faqat olg'a intilishga chorlaydigan, inson matonatini sharaflaydigan asar sanaladi. "Sarob"ning bosh qahramoni Saidiyda esa bu xarakter "Marten"ga qaraganda biroq sustroq aks etadi. Chunki, Saidiy o'zi yashagan muhitning qurboni. U e'tiqodi, ishongan g'oyalariga sobit turolmaydigan va o'z maqsadlari yo'lida yetarlicha kurasholmagan inson obrazidir. Ikkala romanning ham yozilish davriga e'tibor qaratsak, "Marten Iden" birinchi bo'lib dunyo yuzini ko'rgan, keyin esa "Sarob" romani yaratildi. Shuni aytish ham joizki, Abdulla Qahhor Jek London ijodi bilan juda yaxshi va yaqindan tanish bo'lgan. Shu sababdan ham, Abdulla Qahhorning ushbu romanida "Marten Iden" bilan o'xshash jihatlari mavjud. Ammo, "Sarob" ham badiiy asar sifatida g'oyat yangi va puxta badiiylikka ega. Bu asarni aslo, "Marten Iden" bilan bir xil yoki uning tarjimasini deb bo'lmaydi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. "Tadqiqot metodlarisiz birorta fan o'z maqsadiga (strategiyasiga), tadqiqot obyektining mohiyatini ochishga erisha olmaydi. Chunki u yoki bu fanning tabiat va jamiyat hodisalarini aniqlashi, ularga xos qonuniyatlarni topishi, ular haqida ilmiy-falsafiy g'oyalar chiqarishi, shak-shubhasiz, muayyan metodlar orqali amalga oshiriladi"[1]. Yuqorida ta'kidlanganidek, ushbu romanlarni tahlil qilishda ham qiyosiy va chog'ishtirish metodidan foydalanish o'rinlidir. Shunga ko'ra, ikkala romanning yozilishi tarixiga diqqat qilsak, "Marten Iden" avtobiografik, "Sarob" esa ijtimoiy xarakterdagi roman sanaladi. Ya'ni "Marten Iden" ning bosh qahramoni Marten mashhur yozuvchi bo'lish uchun juda mashaqqatli yo'lni bosib o'tadi. Martin Iden va Jek Londonning o'xshash jihatlari juda ko'p. Ikkalasi ham jamiyatning quyi

tabaqasidan chiqqan va faqat o'z kuchi bilan ulkan yutuqlarga erishgan. London yoshligida o'zini juda ko'p ishlarda sinab ko'rgan; u dengizchi, zavod ishchisi, kir yuvish shirkati ishchisi sifatidagi tajribasiga tayangan holda mohirona asarlar yozdi. Ruf obrazi esa Jek Londonning birinchi muhabbati Meybl Epplgardtan olingan[2]. Bu haqda Anvar Namozov shunday deydi: " Jek Londonning o'zini o'zi o'ldirishi haqida o'ylagani borasida esa ummonga o'zini tashlagan "Martin Iden" qahramonini eslash kifoya. O'z joniga suiqasd bilan bog'liq mulohazalar uning avtobiografik asari hisoblangan "Jon Arpa Urug'i"da ham uchraydi"[3]. Chindan ham, Jek London ham o'z hayoti so'ngida o'z joniga suiqasd qilgan. Bu holat esa, aynan Marten da ham takrorlanad. "Sarob"da esa aynan XX asrning 30-yillarida mamlakatimizda olib borilgan "yer islohoti" "kalxoz" singari siyosiy jarayonlar obrazlar misolida yoritib berilgan. Va asardagi bosh personaj hisoblangan Saidiy ham ana shu siyosiy jarayonlar ishtirokchilaridan edi. Ammo, Saidiy o'zining yozuvchi bo'lish maqsadi yo'lida Martenchalik uzoq va mashaqqatli yo'lni bosib o'tmaydi. Aksincha, vaqt o'tgani sayin yozuvchilikka faqatgina mo'may daromad manbai sifatida qaray boshlaydi. To'g'ri, Martenda ham bu qarash yo'q emas, nimagaki yozuvchilik Marten uchun ham tirikchilik manbai edi. Umuman olganda, ikkala asarda ham o'xshash jihatlari mavjud. Masalan, ikkala qahramonning ham otasiz, oilasiz voyaga yetgani, mashhurlikka og'ir mexnat orqali erishishi, yagona yaqini bo'lgan opasi ham erining so'zidan chiqqan olmasligi ya'ni unga yordam berolmasligi shular jumlasidan. Ammo, Saidiyning opasi va Gertrudani taqqoslaganda o'rtadagi farq yaqqol namoyon bo'ladi. Sababi, Saidiyning opasining hayoti ancha fojiali edi. Ayolning erini undan foydalanishlari, urishi-yu haqoratlariga, uni tahqirlab boshqa ayollar bilan ko'ngilxushlik qilishiga ham bolalari oilasi uchun bardosh beradi, biroq kasallanishi bilan eri undan vos kechadi. Ochig'ini aytganda endi undan Muhammadrajabga hech qanday manfaat qolmagan edi. O'ta mushkul vaziyatda qolgan ayol birdan bir yaqini bo'lgan ukasining uyidan panohtopadi. Ammo, kuyovning kasalmand opasining kelishi na Murodxon

domlaga, na uning xotiniga, na Soraxonga ma'qul bo'lmaydi. Ustiga-ustak, bechora ayolning ko'zlaridan nur ketgan edi, u uy ishlarida yordamlashishni yoki boshqa ish bilan mashg'ul bo'lib boqimandalik balosidan qutilishni har qancha istamasin uning qo'lidan hech ish kelmas edi. Buni qarangi, shum taqdir ham bu borada mushtipar ayolga shafqat qilmagan edi. Marten Idenda esa, opasining hayoti ancha og'ir eri qo'rs- qo'pol odam bo'lishiga qaramay har holda Gertrudani ko'chaga uloqtirmaydi.

Natijalar. Ikkala asarda ham bosh qahramonlarning ilm va yozuvchilikka bo'lgan mehri aynan yorga bo'lgan muhabbat bilan boshlangan edi. Biroq ikkala romandagi sevgi qissasi ham baxtsiz yakun topdi. Abdulla Qahhor aytganidek: "Kim qanday yashasa, shunday o'ylaydi"[4]. Darhaqiqat, Martenning muhabbatini qozongan, aslzodalardan bo'lgan Ruf obrazi haqida shu fikr o'rinlidir. Sababi, Ruf va uning oilasi Martenning histuyg'ularidan o'z manfaatini yo'lida foydalanadi. Vaholanki, Marten yovvoyi va kambag'al matroslikdan taniqli yozuvchilikka chekkan azoblarining barchasi faqatgina Rufga munosib bo'lish uchungina edi. To'g'ri Ruf ham Martenni sevardi ammo otanasi, yaqinlari bo'lgan aslzodalarning va o'z ichki muhitining ta'sirida sevgisidan vos kechdi. Ammo, nima bo'lgan taqdirida ham, Rufning Martenga nisbatan qilgan adolatsizligini hech qanaqasiga oqlab bo'lmaydi. Biroq, Saidiy va Munisxonning ishqi munosabatlarida Marten va Rufga nisbatan biroz tavofutlar mavjud. Munisxon obraziga to'xtaladigan bo'lsak, asar boshida uni o'ta odobli haqiqiy sharqqa xos ibo- hayoga to'la, samimiy qiz sifatida tanigan bo'lsak, asar oxirlangani sari uni yangicha qiyofalarini kashf etdik. Ammo, tan olish kerakki Munisxon o'sha davrda kam topiladigan qizlardan edi. Sababi, tezroq turmushga chiqishga oshiqqan qizlardan emas aqlini tanigan o'qishni sevadiganlardan edi. Ammo inson har qancha o'qishni istamasin, u noto'g'ri muhit yoki insonlar ta'siriga tushsa hayotda hech narsaga erisha olmaydi. Ayniqsa asar so'nggida, Munisxonning Saidiyga qilgan taklifi ham uning qanchalar o'zgaraganini, uning qanchalar tubanlashib ketganini ko'rsatadi. Yana, uning bu taklifi faqat o'zi uchungina emas barcha ayol nomi uchun ham isnod edi. Biroq, vaziyat insonni nimalarga majbur qilmaydi. Qaysi ko'chalarga yetaklamaydi? Munisxonni faqatgina qoralash ham o'rinli emas. Sababi, u Saidiy sevardi ammo akasining, onasining ra'yiga qarshi chiqolmadi. Ularning roziligi yo'lida o'z sevgisini qurbon qildi. Aynan shu ham asarlarni taqqoslaganda yaqqol ko'zga tashlanadigan jihat sharq va g'arbga xos tarbiya usulidir. Yana, Saidiy ham Munisxon uchun, uning sevgisi uchun kurashmaydi. Buni ustiga, Saidiy sevgan yoridan ayrilayotganini bilib turib ham harakat qilmaydi aksincha o'z dardini may bilan unutmoqchi bo'ladi. Bu ham ish bermaganidan so'ngra boshqa ayol orqali Munisxonni o'rnini to'ldirishga tirishadi. Ammo, xotinlikka tanlagan nomzodi Saidiy uchun nafaqat tashqi ko'rinishi jihatdan balki ma'naviy jihatdan ham umuman mos emas edi. Yozuvchi uning portretini shunday chizadi: "Ma'naviy xunuklik Soraxon ko'rinishidagi xunuklikdan ham oshib tushadi. U na ro'zg'or uchun na jamiyat uchun biror ish bilan band. Ba'zi qiliqlari esa esi past bolalarning harakatini eslatadi". [5] Sevgan insoni uchun, harakat qilmasdan undan oson vos kechgan inson uchun shunday badbaxt turmush o'rtoq berilgani ham uning jazosi edi asli. "Marten Iden" romanida tasvirlangan ikkinchi darajali ammo yorqin xarakterga ega yana bir qahramon mavjud bu Lizzi obrazi edi. Jek London Lizzi obrazi orqali haqiqiy, sofsamimiy sevgi qanaqa bo'lishini ko'rsatib bergan. E'tiborga molik tomoni shundaki, Lizzi Martenni boricha qabul qila oldi. Unga Martenning shon-shuhrati emas aksincha uning insoniylik fazilatlarini muhimroq edi. Lizzi va Ruf o'rtasidagi farq aynan shunda edi. Ruf undan o'ziga mos bo'lishini, qachonki unga erishish darajasiga yetsa shundagina unga turmushga chiqishini, hayotini davom ettirishini ta'kidlaydi. Biroq, Lizzi bunday talablardan butunlay mustasno. Jek London bu ikkala personajlar xarakteri orqali insonning fazilatlarini, insoniylik sifatlariga ega bo'lishi, uning universitetda ta'lim olishi bilan o'lganmasligini, uning qaysi sinfga mansub ekanligi bu borada asosiy rolni o'ynamasligini tasvirlagan. Marten uyida ijarada yashagan polshalik kambag'al ayol Maria obrazi ham bejizga asarga kiritilmagan. Ushbu obraz o'sha davr Amerika ishchi sinfining qanchalik qiynalganini, pul topish oilani tebratish naqadar og'ir bo'lganini ko'rsatadi. Ammo, o'zi qanchalik og'ir ahvolda

bo'lmasin Maria doimo Martenga yordam beradi. Yaqinlari hatto sevgilisi tark etgan vaqtda ham yonida shu ayol bo'ladi. Ayniqsa, asarlari bosilmasdan ruhiy tushkunlikka tushgan paytida ham unga ma'naviy yordam bergan obraz aynan Mariya edi[6].

Muhokama. R.Ye. Oblonskoyning ta'kidlasha: "Kitobning pafosi insoniyatning ko'pchiligiga - kundalik tashvishlar bilan befarq ovora bo'lgan va haqiqiy ijodga befarq bo'lgan achinarli kichkina odamlarga nisbatan nafratdadir. Ruhiy ishlarni amalga oshiruvchi romantik qahramon buyuk san'at asarlarining go'zalligini idrok etishga qodir bo'lmagan filistlar ommasiga qarama-qarshi qo'yiladi. Kuchli shaxs "gnomlar olamida" o'ladi". [7] Chindan ham, Jek Londonning qahramoni o'sha davr va shu davrning johilona qurboni bo'ldi. Garchi, Marten Arturini og'ir vaziyatida yordam qo'lini cho'zgan bo'lsa-da, ular Martenga baribir past tabaqadan chiqqan, kambag'al deb qarashda davom etishdi. Jek Londonning "Marten Iden" romani ham aynan romantizm oqimida yozilgan. Romantizm, adabiy, badiiy va falsafiy oqim Evropada 18-asrda boshlangan va taxminan 19-asr o'rtalarigacha davom etgan. Individual ongga jiddiy e'tibor qaratganligi sababli, u ma'rifatning davomi va unga qarshi reaksiya edi. Romantizm individual, subektiv, irratsional, tasavvur, shaxsiy, o'z-o'zidan, hissiy, ko'rish va transsendentalni ta'kidlaydi. [8] Chindan ham, Marten Idenda ham xuddi shunday individual ongga jiddiy e'tibor berilganini ko'rish mumkin. Qolaversa, Jek London "Marten Iden" romanidagi obrazlarni o'z hayotiy tajribasi asosida yaratgani ma'lum. Shunda savol tug'iladi, "Sarob"ning qahramonlarichi? Garchi, "Sarob" avtobiografik roman bo'lmasa-da Abdulla Qahhor yaratgan obrazlar ham to'raligicha to'qima emas, balki ko'pchiligi real shaxslardan olingan. Jumladan, bu asar yaralish davri ham aynan "Qosimovchilik" va "Badriddinovchilik" harakati yuz bergan davrlarga to'g'ri keladi. Bu davrda aynan mamlakatimizdagi bir qancha ziyoli qatlamiga "millatchilik" aybi qo'yilishi, qatag'on qilinishi avj olgan edi. Balki bosmachilar haqidagi gap yozuvchi fantaziyasining mahsulidir, deb o'ylash ham mumkin. "Biroq, afsuski, «Udar po natsionalisticheskoy kontrevolyutsii» kitobining 11-12-betidagi ostiga chizilib, yoniga yozuvchi qo'li bilan «Basmachi» deb yozib qo'yilgan ushbu o'rinlar bu fikrga ham tezda barham beradi: Agar romanda «mart» «kuz» ga, «Isaqulov» bo'lsa «ikkita bosmachi» ga, ularga berilgan jazo «6 yil» emas «yetti yilga» etib «badiylashtirilgani» ni demasa, asar qahramonlari aynan real hayotdan olingan, — deydi Rahmon Qo'chqor[9]. Adibning yuqoridagi fikrlari ham "Sarob" romani qahramonlari tasodifiy yoki to'qima emasligini isbotlaydi. Ko'rinib turibdiki, "Marten Iden" Amerika zodagonlari hayoti va vaqtlari matbuotidagi nuqson va kamchiliklarini qanchalik ochiq ko'rsatib bergan bo'lsa "Sarob" ham mamlakatimizning 20-30 yillardagi siyosiy jarayonlar, matbuotimizdagi chirkin holatlarni batafsil yoritib bera olgan. Obrazlar tahliliga to'xtalsak, "Sarob" romanida e'tiborga molik obrazlar talaygina. Shularidan biri Ehsan obrazi. Sababi, Ehsan sog'lom fikrli, el-yurt manfaatini yo'lida o'zini ayamaydigan, ilm-fanda ham yetarlicha o'z bilimiga ega yoshlardan edi. U Saidiyga yordam berishga uni to'g'ri yo'ldan yurishga har qancha tirishmasin uning harakatlari besamar ketadi. Ehsan Saidiyning atrofida Abbosxon, Ilhom, Salimxon kabi shaxslarning asl kirdikorlarini juda yaxshi biladi. Shuning uchun ham, Saidiy ulardan uzoq tutishga harakat qiladi. Bundan tashqari, Ehsan chet elda ham o'z bilimini oshirib kelgani uchun ham dunyoqarashi qolganlaridan ancha keng edi. Yana xuddi shunday obrazlardan biri — Sharif. Ushbu qahramon ham asarda o'zining sog'lom va mustaqil fikrlashi, keng va mushohadali dunyoqarashi bilan boshqalardan ajralib turadi. Yana, Sharif Saidiyga ham juda ko'p yordam qo'lini cho'zadi. Saidiy pulsiz qolib qiynalgan kezlarda ham Sharif uning joniga oro kiradi. Ammo, Saidiy buni oz vaqt esda saqladi xolos. Saidiy Sharif va Ehsan unga qancha ko'p yaqinlashishga harakat qilmasin, u doim ulardan qochishga uzoqroq yurishga bor kuchi bilan harakat qilardi. Sababi, ular bilan birga bo'lganda suhbat samamiylikdan ko'ra ko'proq janjal va tortishuvga aylanib ketardi. Aslida ushbu obrazlar Saidiyning to'g'ri hayotga qaytarish uchun Alloh tomonidan berilgan ne'matlar edi. Biroq, Saidiy buni vaqtda anglab yetmaydi. Shuning uchun ham hayoti oxir-qiyatda jar yoqasida qoladi. Umuman olganda, Saidiy hayotini o'z qo'llari bilan barbod qiladi. Marten Iden romani obrazlari haqida gap

ketganda, beixtiyor yana muallif va Marten o'rtasidagi o'xshashlik asosiy va muhimligicha qolaveradi. Do'sti Brissenden aytgan edi, "Sening hikoyalaring bir kun kelib albatta chop etiladi, mashxur inson bo'lasan", degan gaplariga u ishonmagan edi. Martin sevgisini isbotlash maqsadida Ruf asarlarini gazetalarda o'qishini va u bilan faxrlanishini xohlagan edi. Ammo, uning birinchi "Sarguzasht" hikoyasi bosilib gonorarini olganida, Ruf undan voz kechgan, Martinda yozish ishtiyoqi so'ngan edi[10]. Jek Londonning shaxsiy hayotida ham xuddi shunday achchiq vos kechish voqeasi bo'lgan edi. Jek London aynan o'zining shu vaziyatdagi ruhiy holati va ichki kechinmalarini Marten orqali ko'rsatib bergan. Shu o'rinni "Sarob" romani bilan qiyoslaydigan bo'lsak, Saidiy Martenchalik ko'p rad etilishlarga uchramaydi. Sababi, uning ishi chinakam jonkuyar inson Kenjaning qo'liga tushib qoladi va uning e'tiborini tortadi. Uning keyingi ijodiy parvozlari ham unga qiyinchilik bilan emas aksincha biroz yengillik bilan keladi. Sababi, Murodxon domla, Abbosxon, Ilhom, Salimxon kabilar Saidiydan va uning iqtidoridan o'z manfaati yo'lida foydalanish maqsadida unga yangidan yangi asar uchun g'oyalar topishda homiylik qilishadi. Bundan tashqari, Munisxon ham Saidiydan omadi chopmagani yoki qo'li boshqalardan kaltaligi sabab vos kechmaydi. Yuqoridagilar ham Saidiy va Marten o'rtasidagi ba'zi farqlardan biri edi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, ikkala asar ham badiiy jihatdan g'oyat puxta va vaqt sinovidan o'tgan asar sanaladi. Va yana, ikkala romanning ham bosh g'oyasi o'zlikni anglashdan iborat. "Marten Iden" romani inson nimagadir chin dildan harakat qilsa unga albatta erisha olishini kitobxonga singdiradigan insonni faqat olg'a intilishga chorlaydigan, hayotda har doim harakatdan to'xtamaslik zarur degan g'oyalar aks etgan. "Sarob" ham xuddi shunday inson mehnat va harakatdan to'xtamasa uning harakatlari va intilishlari oxir oqibatda o'z kutgan natijasini berishini ko'rsatadigan asar. Ammo, bu natija qanday bo'lishi ya'ni o'tkinchi sarobdan iboratmi yoki o'zingdan chin insoniy nom qoldira oladigan mehnat va mashaqqatlar mahsuli bo'lishi bu albatta insoning o'ziga va tanlagan yo'lga bog'liq. Ayniqsa, ikkala romanda ham o'zlikni anglash g'oyasi o'ta kuchlilik qiladi. Sababi, inson o'zini anglamas ekan, hayotda hech nimaga erisha olmaydi. Ya'ni inson o'z orzu- maqsadlariga erishishi uchun avvalo, u to'g'ri muhit va insonlarning yonida bo'lishi o'ta muhim. Aks holda, inson hayotda qanchalik ko'p muvaffaqiyatga erishmasin, u hayotdan o'zi istagan "rang-ta'm" ni topolmaydi. Balki, xuddi bizning Marten va Saidiy singari ularning erishgan muvaffaqiyatlari oxir-oqibat "absurd"ga aylanadi.

ADABIYOTLAR

1. Xalliyeva G.I. Qiyosiy tahlil metodologiyasi // O'zbekistonda xorijiy tillar. — 2022.[180-189.b]
2. Matonat – muvaffaqiyatga erishishning yagona yo'li. Nurbek Alimov.
3. Anvar Namozov. JEK LONDON: HAYOT VA IJOD MASHAQQATLARIGA BASMA-BAS. http://ziyouz.uz/images/jek_london.jpg
4. Abdulla Qahhor. Sarob. Rahmon Qo'chqor. Sarobning paydo bo'lishi Sarob: roman / Abdulla Qahhor. Toshkent: Global books, 2021. [336 b.]
5. JEK LONDONNING „MARTIN IDEN“ ROMANIDA AYOLLAR OBRAZINING BADIY TALQINI. Misirova Xayriniso
6. Аморальный роман Джека Лондона "Мартин Иден". 8 сентября 2023. Джек Лондон. Мартин Иден / Пер. с англ. Р. Е. Облонской. - М.: Издательство АСТ, 2021. - 448 с. - (Эксклюзивная классика)
7. 2024 Muallif: Angel Austin | austin@vogueindustry.com.
8. Abdulla Qahhor. Sarob. Rahmon Qo'chqor. Sarobning paydo bo'lishi.
9. GOLDEN BRAIN ISSN: 2181-4120. VOLUME ISN1002023 https://t.me/goldenbrain_journal Multidisciplinary Scientific Journal April, 2023 280JEK LONDON HAYOTINING "MARTIN IDEN" ASARIDAGI AKSI.